

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан біологічного факультету
Ярослава ГАСИНЕЦЬ

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	09 Біологія
Спеціальність	091 Біологія та біохімія
Освітня програма	Біологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**Психологія**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **09 Біологія** спеціальності **091 Біологія та біохімія** освітньої програми **Біологія**

Розробники: Шелевер О.В., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **психології**

протокол № 14 від « 28 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри проф. Уляна Михайлишин

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від 29.06. 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Олена ПОПАДИЧ

© Шелевер О.В., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	2	
Кількість модулів –2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання:4,4 аудиторних –80 самостійної роботи студента – 100	3	
	Лекції:	
	40	
	Практичні (семінарські):	
	40	
Вид підсумкового контролю:екзамен	Лабораторні:	
	-	
Форма підсумкового контролю:усна	Самостійна робота:	
	100	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Психологія**» є розкриття психологічних закономірностей та механізмів виникнення, функціонування і розвитку психіки людини, а також формування вмінь та навичок практичного застосування набутих знань.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу

ЗК-10. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК-05. Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Психологія**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД за ОП	Назва навчальної дисципліни
ОК 1	Ділова українська мова
ОК 4	Філософія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми Біологія, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких **програмних результатів навчання** (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних біологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.	ПР-05
Володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проектувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.	ПР-07
Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на доброчесність, професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.	ПР-22
Реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.	ПР-23

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Психологія**»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<ul style="list-style-type: none">- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;- аналізувати та пояснювати психічні явища;- здійснювати аналітичний пошук наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності;- ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх	ПР-05

<p>розв'язання;</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювати ступінь складності завдань професійної діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою до психолога або підвищення кваліфікації. 	
<ul style="list-style-type: none"> - здійснювати самоосвіту відповідно до вимог, змісту і функцій професійної діяльності; - знати основи самоактуалізації та саморегуляції фахівця; - здійснювати профілактику професійного вигорання; - ставити перспективні цілі для саморозвитку; - демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення. 	ПР-07
<ul style="list-style-type: none"> - формулювати думку логічно, доступно, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника - дискутувати, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел; - пропонувати способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні та командні рішення щодо їх розв'язання; - ефективно виконувати різні ролі у командній роботі в процесі вирішення фахових завдань, демонструвати лідерські якості. 	ПР-22
<ul style="list-style-type: none"> - демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності; - взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності; - вирішувати професійні дилеми з опорою на етичні принципи діяльності психолога та загальнолюдські цінності. 	ПР-23

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- опитування на практичних заняттях;
- виконання самостійної роботи;
- виконання індивідуальних завдань;
- контрольні роботи у письмовій формі;
- підготовка реферату, есе;
- змістове наповнення електронної презентації;
- усна відповідь на екзамені.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: поточний контроль здійснюється в усній та письмовій формах.

Оцінка поточного контролю знань студентів виставляється за трьома складовими:

- поточне оцінювання, при цьому оцінка виставляється за теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певної теми, за результатами тестування, відповідей на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, виробничих ситуацій.

➤ систематичність та активність роботи студента протягом семестру, при цьому оцінюється рівень знань продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях, активність при обговоренні дискусійних питань, систематичність виступів на семінарах, підготовки та відвідування занять.

➤ самостійна та індивідуальна робота передбачає виконання домашніх письмових завдань з опрацювання психологічної літератури, написання рефератів, ведення психологічного словника, складання тестів тощо, при цьому оцінюється якість виконання самостійної навчальної роботи (зовнішнє оформлення, своєчасність виконання, ретельність тощо).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота у письмовій формі.

Модульна контрольна робота передбачає завдання різного ступеня складності: тестові, репродуктивні та творчі завдання.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання, самостійна та індивідуальна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
2	3	2	3	2	3	3	2	50	100

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання, самостійна та індивідуальна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T9-10	T11-12	T13-14	T15-16	T17-18	T19-20		
3	3	4	4	3	3	50	100

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	20	12	20
Систематичність роботи та активність студента	1	2	1	2
Опрацювання психологічної літератури	1	4	1	4
Ведення психологічного словника	1	6	1	6
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	4	1	4
Есе	1	4	1	4
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється в 50 балів та складається з трьох завдань різного рівня складності.

Завдання першого рівня – складаються з тестових завдань, які сприяють більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Перше завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 15 балів.

Завдання другого рівня – покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтування у тематичному матеріалі, друге завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 15 балів.

Завдання третього рівня – має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків здобувача з визначеної проблематики, третє завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 20 балів.

Підсумкова оцінка за модуль виставляється за результатами оцінювання окремих видів навчальної роботи на практичних заняттях та модульної контрольної роботи з дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів 2-х модулів та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

У «Положенні про порядок та методiku проведення семестрових (курсoвих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», що затверджено Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. вказано, що ключовою проблемою визначення рівня знань студентів під час проведення екзаменів та заліків є критерії оцінок. При цьому необхідно керуватися таким:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмним матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмного матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмним матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмного матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмний матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмним матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Вступ до загальної психології

Тема 1. Предмет та завдання психологічної науки

Історичні етапи становлення уявлення про предмет психології. Завдання сучасної психології. Структура сучасної психологічної науки. Місце психології серед наук про людину. Предмет психології у сучасних зарубіжних напрямках психології (психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, гуманістична психологія, трансперсональна психологія, когнітивна психологія). Галузі психології.

Тема 2. Методологія та методи психології

Методологічні принципи психології. Психологічне дослідження та етапи його проведення. Основні вимоги до організації дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження (за С. Рубінштейном, Б. Ананьєвим). Організаційні методи психологічного дослідження. Сутність основних емпіричних методів психологічного дослідження: спостереження, експеримент, опитування (бесіда, анкетування), тестування, метод аналізу процесу та продуктів діяльності, метод аналізу документів, метод експертних оцінок, біографічний метод. Кількісний і якісний аналіз психічних фактів.

Тема 3. Сутність та структура психіки.

Визначення психіки. Основні характеристики психіки. Функції психіки. Структура психіки: психічні процеси, стани, властивості. Зв'язок психіки з діяльністю та спілкуванням як формами активності людини. Відображення структури психіки у системі базових категорій психології: відображення, особистість, діяльність, спілкування (за Б. Ломовим).

Тема 4. Розвиток психіки і свідомості.

Фізіологічна основа психічної діяльності. Рефлекторна природа психічного (І. Сеченов, І. Павлов). Умовні рефлекси (умовно-рефлекторна, вища нервова діяльність) як основа психічної діяльності. Поняття про динамічний стереотип, першу та другу сигнальні системи. Стадії розвитку психіки у філогенезі: елементарної сенсорної психіки, перцептивної психіки, інтелекту, людської свідомості (О. Леонтьєв). Відмінності психіки тварини та людини. Свідомість як вища стадія розвитку психіки у філогенезі. Загальна характеристика свідомості людини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Особистість у діяльності і спілкуванні

Тема 5. Особистість

Суть та співвідношення понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Поняття про особистість в психології. Теорії особистості (З.Фрейд, К.Юнг, А.Адлер, К.Горні, Г.Мюррей, К.Левін, А.Маслоу, К.Роджерс та ін.). Поняття про інтереси та їх види. Переконавання та ідеали особистості. Поняття про установку. Цілі особистості та рівні її домагань. Самооцінка та Я-концепція особистості.

Тема 6. Діяльність

Активність особистості та її джерела. Активність і діяльність. Діяльність як суттєвий вид активності людини. Структура діяльності. Екстеріоризація та інтеріоризація дій як етапи розвитку та основна форма оволодіння діяльністю. Поняття про навички, вміння, звички. Основні види діяльності (ігрова, учбова, трудова) та їх порівняльна характеристика. Гра як провідна діяльність і її психологічні особливості. Учбова діяльність та її психологічна характеристика. Психологічна структура і зміст трудової діяльності. Творчість як самостійний вид діяльності.

Тема 7. Спілкування

Поняття про спілкування. Значення спілкування в розвитку особистості. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Комунікативна, інтерактивна та перцептивна функції спілкування. Рефлексія, ідентифікація, стереотипізація. Смыслові бар'єри спілкування. Конфлікт та його види. Психолого-педагогічне спілкування, умови його ефективності. Соціально- психологічний тренінг спілкування.

Тема 8. Психологія груп

Поняття про групи, їх класифікація. Диференціація в групах і колективах, рівні розвитку групи. Методи вивчення міжособистісних стосунків в групі (соціометрія та референтометрія). Лідерство в групах і колективах. Лідерство та керівництво. Типи лідерів. Психологічна сумісність в групах. Міжособистісні стосунки в групах, їх якісна відмінність. Колективістичне самовизначення, ідентифікація, згуртованість та референтність групи.

Модуль 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Пізнавальні психічні процеси. Чуттєві форми пізнання дійсності

Тема 9. Відчуття

Поняття про відчуття. Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори і аналізатори. Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність (сила), тривалість і просторова локалізація відчуттів. Закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, післядія, синестезія, взаємодія. Класифікація відчуттів, їх види: 1) залежно від способу дії подразника (контактні та дистантні); 2) залежно від місцезнаходження рецептора (екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні); 3) залежно від модальності (за рецепторами) (слухові, зорові, вібраційні, нюхові, смакові, тактильні, больові, температурні, кінестетичні, статичні, органічні). Удосконалення відчуттів у результаті вправ та трудової діяльності. Компенсаторні можливості в галузі відчуттів.

Тема 10. Сприймання

Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймання. Відчуття та сприймання: порівняльна характеристика. Класифікація видів сприймання: за модальністю; за формою існування матерії. Характеристика видів сприймання за формою існування матерії (сприймання простору, сприймання часу, сприймання руху). Загальні властивості сприймання: предметність, цілісність та структурність, константність, осмисленість та узагальненість, вибірковість. Аперцепція. Ілюзії, галюцинації сприймання. Індивідуальні особливості сприймання (типи сприймання). Спостережливість і умови її формування.

Тема 11. Увага

Поняття про увагу, її фізіологічна основа. Сутність уваги як умови протікання психічної діяльності. Вчення І.М.Сеченова, І.П.Павлова, О.О.Ухтомського, Д.Є.Хомської про природу уваги. Види уваги: довільна, мимовільна, післядовільна. Форми уваги: зовнішня, внутрішня. Індивідуальна, групова та колективна увага. Властивості уваги: концентрація, стійкість, обсяг, розподіл, переключення, вибірковість. Розвиток і виховання уваги в учнів. Уважність як властивість особистості. Неуважність та її причини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Пізнавальні психічні процеси. Раціональні форми освоєння дійсності

Тема 12. Пам'ять

Поняття про пам'ять. Суспільно-історичний характер пам'яті. Види пам'яті: 1) за змістом: образна, словесно-логічна, рухова, емоційна; 2) за часом між запам'ятовуванням та відтворенням матеріалу: короткочасна, довготривала, оперативна; 3) за метою: мимовільна, довільна; 4) за способом запам'ятовування: механічна, смыслова. Загальна характеристика процесів пам'яті: запам'ятовування, збереження, забування, відтворення. Основні властивості

пам'яті: співвідношення запам'ятовування та забування, обсяг, точність, мобілізаційна готовність. Теорії пам'яті. Індивідуальні відмінності в процесах пам'яті.

Тема 13. Мислення та інтелект

Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Мислення і мова. Соціальна природа мислення. Фізіологічні основи мислення. Форми мислення: поняття, судження та умовиводи. Формування понять у процесі навчання. Мисленнєві операції та їх характеристика. Аналіз, синтез, порівняння, конкретизація, абстрагування, узагальнення, класифікація та систематизація. Мислення і розв'язування задач. Види мислення і його індивідуальні особливості: 1) за змістом: наочно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне; 2) за характером задач, що розв'язуються: теоретичне, практичне; 3) за ступенем розгорнутості: аналітичне, інтуїтивне; 4) за ступенем новизни: репродуктивне, продуктивне. Властивості мислення: узагальненість, усвідомленість, самостійність, стійкість, та ін.; переважання виду мислення; стиль мислення (аналітичний, синтетичний, ідеалістичний (інтуїтивний), прагматичний, реалістичний). Поняття про інтелект та основні підходи до його вивчення. Структура інтелекту за Р.Стернбергом, Ч.Спірменом, Л.Терстоуном, Р.Кеттеллом, Дж.Гілфордом.

Тема 14. Мовлення.

Сутність мови і мовлення. Склад мови (слово, його фонетична та семантична сторона, активний, пасивний словник; граматична будова мови: морфологія, синтаксис). Етапність оволодіння мовою. Функції мовлення: 1) сигніфікативна, 2) комунікативна: інформаційна, виразна, впливу. Види мовлення: усне та писемне; зовнішнє і внутрішнє. Усне мовлення: голосне, пошепки; діалогічне, монологічне (повідь, промова, розповідь, лекція, виступ). Мовленнєві властивості (відображення в мовленні особистісних властивостей та особливостей психічних процесів. Стиль мовлення: неорганізований, розмовний, образно-емоційний, науково-діловий).

Тема 15. Уява

Поняття про уяву. Соціальна природа уяви. Уява та об'єктивна дійсність. Уява і творчість. Види уяви: 1) за ступенем активності суб'єкта: активна, пасивна; 2) за ступенем новизни: відтворювальна, творча; 3) за метою: мимовільна, довільна. Властивості уяви: яскравість образів, реальність образів, ступінь організованості. Мрія і практична діяльність. Аналітико-синтетичний характер процесів уяви. Процеси створення образів уяви: аглютинація, гіперболізація, загострення, схематизація, типізація. Фізіологічні основи уяви. Ідеомоторні рухи. Індивідуальні властивості уяви. Розвиток уяви в учнів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

Емоційно-вольові психічні процеси

Тема 16. Емоції і почуття

Поняття про емоційне реагування. Види емоційного реагування: емоційний тон відчуттів та вражень, власне емоції, афект, настрій, стрес, почуття. Фізіологічні основи емоцій. Роль емоцій в житті людини. Характеристика різних емоцій. Емоційні властивості людини. Теорії емоцій. Загальне уявлення про почуття. Характеристика різних почуттів.

Тема 17. Воля

Поняття про волю. Мотиваційна сфера особистості та вольова діяльність. Вольовий акт і його структура. Вольове зусилля. Психологічний аналіз боротьби мотивів та прийняття рішення. Вольові якості особистості та їх розвиток. Завдання виховання та самовиховання волі. Вікові та індивідуальні особливості волі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6

Індивідуально-психологічні властивості

Тема 18. Темперамент

Поняття про темперамент. Фізіологічні механізми темпераменту (гуморальна, конституційна та психофізіологічна теорії). Типи темпераментів, їх психологічна характеристика. Основні властивості темпераменту: сенситивність, реактивність, активність, пластичність, ригідність, екстраверсія, інтроверсія, емоційна збудливість. Роль спадковості в

походженні властивостей темпераменту. Проблема мінливості темпераменту. Роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності. Темперамент і індивідуальний стиль діяльності. Індивідуальний підхід до учнів з різними типами темпераменту.

Тема 19. Характер

Поняття про характер. Вияв характеру. Структура і риси характеру, його цілісність. Характер і спрямованість особистості. Спадковість і характер. Зв'язок характеру і темпераменту. Акцентуації характеру: сутність, класифікація та характеристика. Формування характеру. Урахування особливостей характеру у індивідуальній та навчально-виховній роботі

Тема 20. Здібності

Поняття про здібності. Здібності, знання, уміння й навички. Характеристика видів здібностей. Загальні та спеціальні здібності: суть та характер зв'язку між ними. Структура здібностей: уважність, чутливість, спостережливість, кращі якості мислення, пам'яті, уяви, волі та почуттів. Інтелект, наукованість, готовність до діяльності як загальні здібності. Структура спеціальних здібностей. Наукові, педагогічні, математичні, технічні, літературні, музичні та ін. здібності. Якісна і кількісна характеристика здібностей. Задатки, схильність (нахили), обдарованість, талант, геніальність – зміст та співвідношення понять. Аналіз тестової методики для визначення коефіцієнта розумової обдарованості. Умови розвитку здібностей в учнів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма навчання: заочна				
	Форма навчання: денна					Форма навчання: заочна				
	усьо го	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Вступ до загальної психології										
Тема 1. Предмет та завдання психології	9	2	2		5					
Тема 2. Методологія та методи психології	9	2	2		5					
Тема 3. Сутність та структура психіки	9	2	2		5					
Тема 4. Розвиток психіки і свідомості	9	2	2		5					
Змістовий модуль 2. Особистість у діяльності і спілкуванні										
Тема 5. Особистість	9	2	2		5					
Тема 6. Діяльність	9	2	2		5					
Тема 7. Спілкування	9	2	2		5					
Тема 8. Психологія груп	9	2	2		5					
Модульна контрольна робота	2	2								
Разом за модуль	74	18	16		40					
Модуль 2										
Змістовий модуль 3. Пізнавальні психічні процеси. Чуттєві форми пізнання дійсності										
Тема 9. Відчуття	9	2	2		5					
Тема 10. Сприймання	9	2	2		5					
Тема 11. Увага	9	2	2		5					
Змістовий модуль 4. Пізнавальні психічні процеси. Раціональні форми освоєння дійсності										

Тема 12. Пам'ять	9	2	2		5				
Тема 13. Мислення	9	2	2		5				
Тема 14. Мовлення	8	1	2		5				
Тема 15. Уява	8	1	2		5				
Змістовий модуль 5. Емоційно-вольові психічні процеси									
Тема 16. Емоції та почуття	8	1	2		5				
Тема 17. Воля	8	1	2		5				
Змістовий модуль 6. Індивідуально-психологічні властивості									
Тема 18. Темперамент	9	2	2		5				
Тема 19. Характер	9	2	2		5				
Тема 20. Здібності	9	2	2		5				
Модульна контрольна робота	2	2							
Разом за модуль	106	22	24		60				
Разом за семестр	180	40	40		100				

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет та завдання психології	2	
2	Методологія та методи психології	2	
3	Сутність та структура психіки	2	
4	Розвиток психіки і свідомості	2	
5	Особистість	2	
6	Діяльність	2	
7	Спілкування	2	
8	Психологія груп	2	
9	Відчуття	2	
10	Сприймання	2	
11	Увага	2	
12	Пам'ять	2	
13	Мислення	2	
14	Мовлення	2	
15	Уява	2	
16	Емоції та почуття	2	
17	Воля	2	
18	Темперамент	2	
19	Характер	2	
20	Здібності	2	
	Разом:	40	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет та завдання психології	5	
2	Методологія та методи психології	5	
3	Сутність та структура психіки	5	
4	Розвиток психіки і свідомості	5	

5	Особистість	5	
6	Діяльність	5	
7	Спілкування	5	
8	Психологія груп	5	
9	Відчуття	5	
10	Сприймання	5	
11	Увага	5	
12	Пам'ять	5	
13	Мислення	5	
14	Мовлення	5	
15	Уява	5	
16	Емоції та почуття	5	
17	Воля	5	
18	Темперамент	5	
19	Характер	5	
20	Здібності	5	
	Разом:	100	

Примітка. Самостійна робота виконується студентом у вигляді конспекту згідно визначених завдань у навчальному зошиті з дисципліни.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.длястуд. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. – [3- те вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 1007 с.
2. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А.,Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
3. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. :Каравела , 2011. - 464 с.
4. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. длястуд. вищ. навч. закл.] / КопецьЛ.В. – К.: Виддім. «Кієво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. / М'ясоїдП.А. – К.: Вищашк., 2001. – 487 с.
6. Москалець В.П. Загальна психологія: Підручник / В.П.Москалець. –К.: Ліра, 2020. – 564 с.
7. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / - Максименко С.Д. – К.:«Центр навчальної літератури», 2004. – 222 с.
8. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник / Павелків Р.В. - К.: Кондор, 2012. – 576с.
9. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
10. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М.В. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
11. Семиченко В.А. Психологія емоцій / Семиченко В.А. – К.: «Магістр-S», 1998. – 128с. 14.

Допоміжна література

1. Доскач С.С. Загальна та вікова психологія: навчально-методичний посібник / Доскач С.С., Костик Л.Б. - Чернівці: ЧНУ, 2023. - 256 с.
2. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навчальний посібник /Дуткевич Т.В. - К.: Центр навчальної літератури, 2021. – 388 с.

3. Колобич О.П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник /Колобич О.П. – Львів: Растр-7, 2019. – 172 с.
4. Синьов В.М. Категорія діяльності: сутність та використання у психолого-педагогічних дослідженнях / Синьов В.М., Хохліна О.П. // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Зб. наук. пр. Вип. 16. Том 1. / за ред. М.К. Шеремет. - Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. - С.30-244.
5. Хохліна О.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч.посіб. /О.П.Хохліна; Нац. авіац. ун-т. – К.: Симоненко О.І., 2021. – С.125- 221.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Наукова бібліотека Ужгородського Національного університету – <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
2. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка.- <http://www.biblioteka.uz.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого - <http://nplu.org/>
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.Сухомлинського - <http://www.library.edu-ua.net>
6. Наукова бібліотека Мукачівського державного університету – <https://msu.edu.ua/library/>
7. Мукачівська міська централізована бібліотека, ім. О.Духновича - <http://www.muklib.mk.uz.ua/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ Михайлишин У.Б.
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ Михайлишин У.Б.

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ Михайлишин У.Б.

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____ Михайлишин У.Б.